

Prof. JUDr. Ján Cirák, CSc.,
Fakulta práva
Paneurópska vysoká škola v Bratislave

Bratislava, dňa 10.01.2014

OPONENTSKÝ POSUDOK

na habilitačnú prácu JUDr. Daniely Gandžalovej, PhD. vypracovanú na tému *Vývoj dedičského práva a jeho ďalšie smerovanie*, ktorá vyšla vo vydavateľskom oddelení Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici v roku 2012 a ktorú habilitantka uplatňuje pre svoje habilitačné konanie na menovanie docentom v odbore občianske právo na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave.

Na základe poverenia prof. JUDr. Jaroslava Ivora, DrSc., predsedu vedeckej rady a dekana Fakulty práva PEVŠ v Bratislave som sa zoznámil s publikačnou a pedagogickou činnosťou a tiež habilitačným spisom JUDr. Daniely Gandžalovej, PhD. a na základe tohoto som vypracoval tento oponentský posudok.

I.

Pri vypracovaní oponentského posudku som vychádzal najmä:

- z publikovanej habilitačnej práce habilitantky na tému “Vývoj dedičského práva a jeho ďalšie smerovanie” v rozsahu 174 strán tlačeneho textu s poznámkovým aparátom
- z publikačnej činnosti uchádzačky
- z vedeckých ohlasov na prácu habilitantky
- zo zhodnotenia dlhoročnej pedagogickej činnosti uchádzačky
- z jej osobnostného, vedeckého, pedagogického a organizačného profilu

II.

JUDr. Daniela Gandžalová, PhD. pôsobí vo svojom vednom odbore občianske právo nepretržite, od začatia výučby súkromnoprávných disciplín na Katedre občianskeho práva (neskôr Oddelení občianskeho práva) Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici, a to najprv ako asistentka a neskôr odborná asistentka na plný pracovný úväzok. Popri tom vykonáva advokátsku prax. Už od počiatku

práce na vysokej škole bol jej odborný záujem popri hmotnom práve zameraný predovšetkým na právne vzťahy vznikajúce v oblasti dedenia a procesného práva. Pedagogicky nepretržite pôsobila a pôsobí vo všetkých formách výučby vrátane prípravy poslucháčov doktorandského štúdia. Pripravila významné učebné pomôcky alebo spolupracovala na ich tvorbe, čo je zrejmé z pohľadu na zoznam literatúry a zachytené odkazy na jej publikácie.

Zo svojej bohatej publikačnej činnosti predkladá pre potreby habilitačného konania monograficky orientovanú habilitačnú prácu “Vývoj dedičského práva a jeho ďalšie smerovanie”. Z viacerých možností, ktoré jej poskytovala predchádzajúca bohatá publikačná činnosť volila obozretne. Domnievam sa, že ide o zodpovedný prístup, ktorý je navyše aktuálny a osobitý aj tým, že predložená práca nadväzuje na jej doterajšie systematické úsilie o čo najkomplexnejšie spracúvanie otázok tak hmotnoprávnej ako aj procesnoprávnej tematiky dedičského práva. Práca rozoberá právnu úpravu dedenia, ktorá je napriek dvadsaťročnej samostatnej ceste občianskeho práva v podmienkach Slovenskej republiky síce považovaná za relatívne stabilnú, avšak vývojovo sa v mnohých ohľadoch odbornou verejnosťou považuje za neukončenú a otvorenú, najmä s ohľadom na proces prebiehajúcich priprav nového slovenského Občianskeho zákonníka, na ktorých sa samotná habilitantka mala možnosť podieľať pri príprave vecného zámeru rekodifikácie súkromného práva.

Predložená monografická práca nadväzuje na najnovšie publikačné výstupy habilitantky, ktoré sú v literatúre často citované. Jej samostatne formulované a často aj originálne závery smerujú popri dôkladnom historickom rozbere inštitútov dedenia a rozbere platnej právnej úpravy najmä do úvah de lege ferenda. Po prečítaní práce si dokonca dovoľím podotknúť, že každá vedecká či pedagogická publikácia zaoberajúca sa aktuálnou problematikou vývoja a smerovania dedičského práva sa bezo zbytku nemôže obísť bez nahliadnutia do tohto diela, resp. do publikačných výstupov habilitantky v oblasti dedičského práva.

Práca je podľa môjho názoru záslužná aj v tom ohľade, že vhodne spája právnu teóriu nielen s potrebami aktuálnej legislatívy ale aj advokátskej, notárskej a súdnej praxe. Prináša kritický rozbor judikatúry slovenských a českých súdov, vrátane konfrontácie tejto judikatúry s ústavným a medzinárodným či európskym hľadiskom. Štýl práce a spôsob vyjadrovania autorky potvrdzujú, že si osvojila vedecké metódy práce, nevyhýba sa problémom a vie formulovať ako ich riešenia vlastné závery podoprené vedeckou argumentáciou a skúsenosťami z praxe. V

práci nachádzame najmä prienik historickoprávnych ako aj hmotnoprávnych a procesných aspektov problematiky, čo autorka zvýrazňuje ňou preferovanou modelovou štruktúrou výstavby svojho výkladu dedičskoprávnych pomerov založenom na komplexnom, cielene orientovanom a intervenčne kooperujúcom správaní sa všetkých zúčastnených osôb vyjadrujúcim ich základné životne dôležité záujmy v dedičskom práve, t. j. záujmy poručiťa, dedičov či tretích osôb (najmä veriteľov poručiťa).

Práci možno vytknúť jedine absenciu ešte širšej historickej komparácie (s výnimkou českej úpravy), čo je však do značnej miery vyvážené veľmi šťastným zaradením kapitoly pojednávajúcej o problematike inštitútov rímskeho dedičského práva, ktoré sa stali – po ich určitom začlenení a prispôbení - základom novodobých kodifikácií súkromného práva. Nakoľko tieto normy a inštitúty dodnes nestratili na svojej aktuálnosti, sú predmetom skúmania vedy občianskeho práva a to najmä vo vzťahu k praktickým potrebám už spomínanej rekodifikácie súkromného práva, čo habilitačná práca aj náležite akcentuje.

Pohľad na povahu a charakter slovenského dedičského práva, ktorého základ bol vytvorený socialistickými kodifikáciami občianskeho práva v rokoch 1950 a následne v roku 1964 sa po zásadných spoločenských zmenách po roku 1989 žiaľ nepodarilo odstrániť, a to napriek množstvu legislatívnych zásahov priamo do základného právneho predpisu Občianskeho zákonníka. Problematike dedenia sa totiž desiatky noviel nevenovali vôbec a ak tak len okrajovo, bez ambície zmeniť svojou povahou myšlienkový základ socialistického dedičského práva, v ktorom základná premisa vychádzala z tvrdenia, že mŕtvy človek nemá žiaden význam pre výstavbu komunizmu. Takýto prístup je však v diametrálnom rozpore s tradíciami stredoeurópskej a západoeurópskej právnej kultúry založenej na individualisticky ponímaných normách a inštitútoch rímskeho dedičského práva, ktoré bolo vždy vystavené a ponímané ako pravidlá slúžiace pre potreby silného jednotlivca, ktorý na základe dobrodenia právnej spravodlivosti zabezpečuje morálny a ekonomický blahobyť seba a svojej rodiny. Preto napr. testament bol od počiatku považovaný za najdôležitejší právny inštitút v oblasti majetkových pomerov starovekého Ríma. Jeho opomenutie sa považovalo za vážnu infamiu, t. j. znesvätenie kultu rodiny. Aj preto sa už celé generácie právnikov storočia učia pri výklade dedičského práva zásadu favor testamenti, t. j. zásadu, že testament treba udržať pri živote aj napriek jeho vadám, nakoľko jeho tvorca - poručiť už nie je nažive.

Z konkrétnych výstupov habilitačnej práce si podľa mňa zasluhujú pozornosť teórie, legislatívy ale aj praxe precizovať najmä tieto otázky.

Bol by som rád, pokiaľ by k nim habilitantka aspoň stručne – pokiaľ je to možné - zaujala svoje stanovisko:

- precizovanie vzťahov poručiteľ – dedič (dedičia) – tretie osoby (veritelia) v dedičskom práve de lege ferenda, vzhľadom k tomu, že terajší zákon síce tieto otázky rieši avšak v rozpore s tradičnými zásadami dedičského práva. Bez stanovenia hraníc výkonu týchto zásad by sa preto mohli stať v budúcnosti predmetom teoretických polemík a často aj nejednotného výkladu súdov,
- určenie cieľov dedičského práva v nadväznosti na záujmy zúčastnených subjektov vrátane ich procesného postavenia v dedičskom konaní ako aj takých pravidiel dedičského práva upravujúcich nemožnosť zneužitia zákonom stanovených cieľov s ohľadom na vyvážené záujmy zúčastnených subjektov dedičskoprávnych pomerov.
- zachytenie trendov nastolených stredoeurópskymi úpravami inštitútov dedičského práva v okolitých krajinách a prekonávanie zastaraných trendov v nazeraní spoločnosti na zjednodušenú úpravu dedičského práva, ktorá je ľahostajná k preferenčnému postaveniu poručiteľa v oblasti dedenia.

III.

Záverom svojho oponentského posudku chcem zdôrazniť, že považujem predloženú habilitačnú prácu a rovnako aj ďalšiu publikačnú činnosť habilitantky za hodnotné, koncepčne jasne premyslené dielo, ktoré v našich podmienkach plne zodpovedá náročným kritériám a to tak odborným ako aj pedagogickým.

Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov, ako aj ďalších dôvodov, som presvedčený, že JUDr. Daniela Gandžalová, PhD. spĺňa všetky predpoklady pre získanie vedecko-pedagogického titulu “docent” v odbore občianske právo. Doporučujem preto, aby príslušná komisia menovaná dekanom fakulty odporučila vedeckej rade Fakulty práva PEVŠ v Bratislave návrh na menovanie JUDr. Daniely Gandžalovej, PhD. za docentku v odbore občianske právo.

Prof. JUDr. Ján Cirák, CSc.,
oponent